

De lokalhistoriske arkiver 1980 – status

Kommentar af *Jan Horskjær*

I tiåret 1970 til 1980 er Sammenslutningen af Lokalhistoriske arkivers medlemstal steget fra omkring 60 til ca. 280.

Sammenslutningen har altid haft en meget høj organisationsprocent, så medlemstallets vækst er en sikker indikator for den tilvækst, der i perioden har været af lokalhistoriske arkiver.

Disse større eller mindre arkivinstitutioner udgør et broget billede af organisationsformer, lokalemæssige forhold, bemanning og økonomi. Så broget at det til tider kan være vanskeligt at få øje på fællestræk eller generelle tendenser.

Ser vi derimod på det idémæssige grundlag for arkivarbejdet – som det bl.a. afspejles i vedtægternes formålsparagraffer – bliver det tydeligt, at det er den samme grundtanke, som besjæler dette arbejde, nemlig ønsket om at sikre så meget som muligt af lokalsamfundenes truede kildemateriale inden det går til grunde. Udover sikringen af dette materiale spiller også ønsket om at formidle de oplysninger, det rummer, til lokalsamfundets beboere en stor rolle i arkivernes målsætning.

Det idémæssige grundlag udmøntet i aktiv indsamlingsvirksomhed kan også give et indtryk af, hvilke fællestræk, der kan siges at være karakteristiske for det lokalhistoriske arkivarbejde. Visse arkivaliegrupper gøres overalt til genstand for systematisk indsamling. Det drejer sig især om de, som bredt formuleret kan betegnes som kilder til de folkelige bevægelsers historie: forenings-arkivalier, arkivalier fra økonomiske sammenslutninger, brugsforeningsarkivalier, fagforeningsarkivalier og andelsbevægelsens arkivalier mm. Endvidere spiller indsamling af fotografisk materiale og film en fremtrædende rolle i de lokalhistoriske arkivers indsamling

ligesom erindringsstof, skriftligt eller på bånd, indsamles flittigt af arkiverne.

Der er således trods alt en mulighed for at anlægge generelle betragtninger over de lokalhistoriske arkivers rolle som kulturbærende og kulturformidlende faktor nu og i fremtiden på grundlag af disse markante fællestræk både i den idémæssige baggrund og i indsamlingspolitikken.

En del af disse betragtninger vil efter min mening føre i retning af et ønske om at bringe arbejdet ind i en fastere struktur. Enhver, som blot en kort tid har arbejdet med denne form for arkivvirksomhed, bliver hurtigt klar over hvor værdifuldt det indsamlede materiale er både i snæver lokal og i bredere sammenhæng. Det bliver også hurtigt klart, at arbejdet med at opspore, indsamle og formidle dette vigtige kildemateriale stiller ressourcemæssige krav, som det kan være vanskeligt at imødekomme i en foreningsstruktur.

Det bliver med andre ord hurtigt aktuelt med offentligt økonomisk engagement i en sag, som er startet mere eller mindre på ideel basis.

Hermed anslås et af de helt store eksistentielle problemer, som struktureringen af dette vigtige arbejde fører med sig, nemlig ønsket om den bevægelighed og selvstændighed, som den løse organisation i foreningssammenhæng giver, stillet over for den styring og tilpasning til administrative systemer, som er en klar betingelse for et større offentligt økonomisk engagement i sagen.

Fra biblioteks- og museumshistorien kendes problematikken. Begge disse institutionsgrupper er opstået på samme basis som de lokalhistoriske arkiver og begge har gennemgået en udvikling, som har givet en central placering i kulturel lovgivning og mht. offent-

Jan Horskjær, f. 1948, lærerudd., arkivleder, Lokalhistorisk samling, Silkeborg bibliotek, formand for SLA 1979.

lig støtte og tilskud. Prisen for denne udvikling har til gengæld været, at det folkelige element, som i pionértiden bar arbejdet i folkebogsamlinger og lokalmuseer, er blevet henvist til forbrugerens/benytterens rolle.

Man kan imidlertid håbe, at det folkelige islæt i arbejdet i de lokalhistoriske arkiver er så fundamentalt nødvendigt for dette arbejde, at der vil være en mulighed for at beskytte og bevare disse interesser. Også selv om det i en længere periode vil give en uegal og vanskeligt administrerbar struktur.

Disse tanker burde iøvrigt ikke være fremmede for hverken de, som arbejder med lokalhistorisk arkivvirksomhed i marken eller de, som varetager de organisatoriske interesser på dette område.

Vi kender dem alle fra vort arbejde med de folkelige bevægelses kildematerialer, hvor den gennemgående, bærende idé i dette spændende historiske område er erkendelsen af at for at opnå bedst mulige vilkår og resultater for så mange som muligt, må den enkeltes interesser stilles i anden række.